

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

3 de Diuisione pœnarum, & de mulcta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Iubent leges saepe domos etiam, in quibus crimina admitta sunt, dirui, in exemplarem & grauiorem poenam, & detestationem delicti. *ut in l. i. C. de sal. mone.*

De diuisione poenarum, & de Multa.

CAP. 3.

1. *Pœna civilis, alia criminalis, & quid utrag.*
Civilis vniuersum triplex, conuentionalis, legalis, iudicialis: & quid
quælibet. eod.
  2. *Pœna conuentionalis, quando usurarum loco est.*
Non potest applicari fisco. eod.
  3. *Pœna conuentionalis, & usurarum differentia.*
  4. *Pœna legalis civilis quæ, & species.*
  5. *Pœna iudicialis quæ.*
  6. *Multa condemnatio in fisco, quando infamiam irroget.*
Pœnam pecuniariam cui iudici licet conuicere in corporalem,
& contra. eod.
Pœna diuisa in poenam, & multam. eod.
Multa & poena differentia. eod.
  7. *Num multam omnes iudices infligere possunt. & 9.*
  8. *Multa cui loco ad iudicarentur.*
Modus, & quantitas. eod.
  9. *Aeterna lex de multa.*
  10. *Multa fiebat olim in pecore antiquitus.*
Et in ere postea. & num. 13.
  11. *Multa unde dicitur.*
  12. *Pœna criminalis in corporalem, & pecuniariam diuiditur.*
  13. *Pœnarum criminalium alie capitales, alie non capitales: & capi-*
talium alie maiores, alie minores.
  14. *Pœna capitalis vix primis temporibus rerum publ. fuit in usu.*
& num. seq.
  15. *Sylla morte primus Romæ multauit.*
  16. *Anglorum pœna capitales vix mortem habent.*
  17. *Draconis leges quare crudeles.*
De morte homini inferenda nulla satis longa cunctatio. eod.
  18. *Exsilium antiquis pœna exauissima.*
Aqua & ignis interdictio olim grauissima pœna. eod.
  19. *Pœna seniores esse debent crescente audacia.*
1. *Prima diuisio seu distinctio pœne, vt alia sit civilis, alia criminalis. Civilis est, quæ aliunde pendet, quam ex causa criminalis. Civilis triplex, conuentionalis, & legalis, & iudicialis. Pœna conuentionalis vna, quæ damni emergentis, vel lucri cessantis æstimatione præstat certam ex cõuentione: vt si intra certum tempus quid datum, factumve non sit, in poenam aliquid pendatur. *Paul. l. in illa stipulatione. 8. & Papin. in l. si ita stipulatus. 11. 5. de verb. oblig. certa tempore inter contrahentes, l. fin. de prator. stipulat. in P. l. stipulatio ista, §. alteri. de verb. oblig.* Et vltura quæ non præfens est, sed sub non soluendi conditione, quam quis stipulatur, pœna est. *secundum Hotoma. in l. lecta, si cer. pet. & in l. i. de usur.**
2. *¶ Si curi & pœna, quæ infera est contra cui mutui, loco usurarum est, veluti si intra certum tempus mutuum non esset redditum. Quare & ad debitum modum, vlturarum pœna reduciunt, *Gord. Cesar. l. cum allegas, 15. & l. cum non frumentum, 16. de usur. lib. 4. C. ut. 3. 2. quamuis alias saepe lex iubeat & vlturas, & pœnam extolui. l. 2. de eo quod cert. loc. in P. l. Lucius de acti. P. l. vtriusque, eod. Nam cum adicitur pœna excedens quantitatem contractus, præsumitur in fraudem vlturarum extorta, d. l. cum allegas, notat. in l. ad nostram, de emtio. l. vnic. de senten. qua pro eo quod in re. profer. C. non autem si factio seu faciendo inferatur. Et hæc pœna vsq; adeo civilis est, vt non possit ex cõuentione applicari fisco. *l. arbuter intra certum, de arbit. in P.* Huc itaque pertinent pœnæ debite ob non impletos ex lege contractus. Item quæ compromissis accedunt. *l. dilecti, de arbit. ¶ Pœnæ fiste in cõuentione appositæ & petite, ratione fidei non seruatae præstantur: vltura autem ratione mortæ. l. qui sine, de neg. gest. in P. l. cum quidam, §. sed pupilla, de usur. in P. ¶ Legalis pœna civilis est, quando lege pœna imponitur pecuniaria, pro reparatione damni: cuiusmodi sunt illæ, quas per actiones pœnales consequimur ciuilitate, etiam si ex crimine descendant, vt dupli, tripli, quadrupli. *§. quadrupli, de actio. §. omnes autem, eod. In factum, de effasis, de electis, suspensis, l. si vero, §. prator, de his qui de ier. P. ferui corrupti, & similes. §. pœnalis, de actio. Est etiam hæc præstanda, vel ratione fidei non præstita, si lex imponat pœnam non implenti: veluti pro cõfessione, & morosa dilatione, *l. mora, 3. 2. & l. cum quidam, 17. §. si pupillo, de usur. in P. l. lecta, si cer. petat. vel ob contumaciam, contentumque, l. vni-*****

si quis ius dic. non obtemper. quam proprie & pœnam dicitur autem Alciatus. lib. 1. Parad. c. 11.

¶ Pœna f iudicialis etiam legalis esse potest, pecuniaria, a iure statuta, a iudice prolata: interdum a iudice decreta, *l. i. si quis ius dic. non obtem. lib. 2. P. titu. 2.* quæ dicitur multa pecuniaria. ¶ Videlicet, f vt semel moneam, pœna ad iudicatum parti pro damno, non autem ea, quæ pro reparatione & vltione criminis publica, fisco adiudicari solet, quæ civilis non dicitur, vt pote aliquomodo irrogans infamiam, *l. 3. & ibi glo. de sepul. viol. in P. Bart. in l. i. cita, §. quod illicita, num. 1. de pub. & velt. Cum tamen simplex pecuniaria damnatio per se non infamet, l. ex quib. cau. infra. irrog. lib. 2. C. titu. 1. l. 1. de mod. multa. lib. 1. C. iiii. 53. et si alia ratione, quam criminis, aratio applicetur. ut in l. multarum, eod. Sic Vlpianus dixit agere posse aliquem pro crimine pecuniariter, iure ordinario, *l. fin. de priua. deli. lib. 4. 7. P. titu. 1.* quod & in eadem hypothefi dixit agere ciuilitate. *l. fin. de iniur. eod. lib. titu. 2.* Interdum ex legibus publicorum iudiciorum, & priuatorum criminalium, qui extra ordinem cognoscunt, præfecti vel præfides, in eos, qui pœnam pecuniariam egentes eludunt, coercionem extraordinariam inducunt. *l. i. §. fin. de pen. in P. l. quicumque, §. quod si, de ser. fugit. C. l. fin. C. de sepul. viol.* Verum non ab omnibus iudicibus ita pecuniaria pœna in corporalem conuerti potest, sed tantum a Senatore, cui & corporalem in pecuniariam transferre tantum licet, vt ait Guido Pap. *devis. 76. Vlpian. l. alud est fraus, 2. 21. de verb. signi. P. pœnam, in pœnam & multam diuidere videtur. Pœna, inquit, generale nomen est, & omnium delictorum cõuertio. multa, specialis peccati, cuius animaduersio hodie pecuniaria est. Pœna autem non tantum pecuniaria, verum & captiua, & exsilij, maioris irrogari solet. Alia differentia, multa ex arbitrio eius venit, qui multam dicit, & vbi pœna delicto lege certa non imponitur: pœna autem non irrogatur, nisi ex lege decreta. Proinde pœnæ determinatæ irrogatione non appellatur: multa autem contra. Nam illa certa conuictio, hæc arbitraria. *Laboo in l. si qua pœna, 2. 4. q. de verb. signi. P. l. in multis, & l. certa ratione, quando pronoc. non est nece.* Obseruandum tamen interdum multæ nomen generalius vsurari, pro pœna certa, siue criminali, siue ciuili. *l. præuariationis, de præuaric. in P. l. 2. de episcop. aud. C. l. abstinent dum, C. quor. appellat. non recip. cum similib. Quo casu hæc ita ad amissum non regantur. Vnde nec valde laborandum consilio tyroni iuris in distinguendis his, quæ confunduntur, possimum in Gallia, vbi pœnæ fere omnes sunt arbitrarie: tamen oportuit me illas differentias monere, quæ iura aliquando constituunt inter pœnam, & multam.***

¶ Secundum f quæ adhuc alia erat, vt non ab omnibus magi stratisbus concederetur multandi facultas: sed iis tantum, quibus ad iudicatio data esset, vt præfidiibus prouinciarum: cum, tamen omnes iudices, quibus criminis exsecutio competeat, possent pœnam eius criminis infligere. *l. alud est, §. fin. de verbo signi. 1. §. fin. de iudic. in P. lib. 5. tit. 1. §. fin. de mod. multa. C. Quæ etiam hodie distinctio confusa, nam & multare hodie delegatus potest, ca. de causis, in fine, de offic. deleg. l. 2. C. de sportul. vide plura de magistratibus, qui possunt multare apud Bari. in l. i. si quis ius dicent. non obtemperat. & in ver. titu. de mod. multa: non tamen procuratores principis, vel rationales, l. 2. C. de mod. multa. neque legiste seu curatores reipublic. l. 3. eod. iure Codicis. ¶ Quo f etiam alia erat differentia, vt non nisi ætario, vel operibus publicis, l. multarum, 5. eod. multa adiudicarentur, paucis exceptis, *l. diuus, 1. §. fin. de iur. patro. l. 2. de episcop. aud. C. & ne extra modum & quantitatem determinatâ a principe liceret multare, videlicet ne illustres multarent vltra quinquaginta libras auri, l. illustres, 4. de mod. multa moderatores prouinciarum, vltra summâ duarum vinciarum auri: pro consularibus, comites; Orientis, & præfectus Augustalis vltra summam tenarum vinciarum auri, spectabiles, vltra tres vincias auri. Nec liceret multam eam in vna persona pro eodem delicto, nisi ter repetere vno anno. l. fin. eod.**

¶ Vocantur f ad populum ædiles curules, & plebeii quidam, & multam dicebant, de qua & certabatur coram tribuno plebis passim apud Livium. Et anno urbis 300. Spur. Tarpeius, A. Accurinus CC. legem centuriatam tulerunt, qua omnibus magistratibus multa dicenda potestas facta est. *Dionys. Halicarn. lib. 10.*

¶ Atque f a lex Aeterna, cuius meminit Gellius, lib. 11. cap. 1. ¶ Multa f antiquarum legum consuetudine priore consuetudine etiam Romæ, quo tempore adhuc aurum signatum non erat, vt ait Plinius, lib. 3. cap. 1. Et alibi postea etiam obseruatum tradidit inuenta pecunia: *Multatio quoque, inquit, Idem lib. 18. cap. 3. nonnulli*

non nisi in bonis que impendio dicebatur: non omittenda priscam legem beneuolentia. Secuta est alia dehinc consuetudo multandi, qua pro grauioribus criminibus summæ æris ingentes irrogabantur in poenam a tribunis pleb. & aliis magistratibus: de qua postea citabatur coram populo, an iuste vel iniuste i. flicta esset vel dicta, vt explicat ex L. i. u. & aliis Budæus, in annota prior. ad P. in l. 2. in fine de iudicio. apud quem uideo, & apud Græchium, lib. 2. de comit. Roman. cap. 3. Mutationem priscæ multæ in ætatem annotat Gellius, libr. 11. cap. 1. Cum eiusmodi, inquit, multa pecoris armenique a magistratibus dicta erat, adigebant omnes bonæque, alius pretii parui, alius minoris: eaque res faciebat multa punitionem. Idcirco postea lege Aterina constituti sunt in omnes singulas æris deni, in bonis æris centeni. Minima autem multa est omnis uisus. In uerba in singulos dies duarum unum triginta bouum. pro corpora scilicet bouum, & penuria ouium. Plutarchus in Valer. Publ. autem multam fuisse quinque bouum, & duarum pecudum: pretiumque pecudis obolos decem, bouis autem centum. Crinites viginti quinque asiam aliquando fuisse multam dicit, lib. 25. de honesta disp. c. 8. maximam Pompeius tritum millium & viginti asium: pro ratione ouium duarum, & triginta bouum.

¶ Multa autem unde dicta sit, tradit peripateticus Varro, 4. de ling. Latin. Citat & homo Sextus Pompeius Festus, libr. de uerbor. signifi. in uerb. multam, his uerbis in enendatis ex euiparibus. Multa a pecunia, que a magistratu dicta, vt exigi possit ob peccatum, quod singula dicuntur appellata esse misitæ, quod olim unum dicebant multa. Qui locus uarie & legitur & explicatur. Mihi autem, si coniecturis locus interceptiatur, uideatur dicendum multa, hoc nomine plura significante, poenam hanc pecuniariam appellatam: quia non pro crimine primo, sed pro ter repetita imponi solum possit. Necessarium quippe erat, vt magistratus ter reum ante accusaret, quem multam irrogare: hac uero irrogata, triundino prodeda erat dies, qua ad populum multa certanda esset, vt scribit Cicero, pro domo sua. A. Gellius, lib. 11. cap. 1. duas alias adfert nominis significationes, vnam ex Varrone libro undecimo rerum hamaearum, non Latium, sed Samnitium esse nomen: alteram Grammaticorum, vt multa per uerba genit. dicitur, id est, per contrariam dictionem, quasi non multa. Sed hæc omnia latius persequi, vt dixi, parum ad iuuantia studia dicentium iura conducere opinor: cum & uideam passim apud Ciceronem, & multam, & multandi nomen, pro punitione qualibet vsurpari. Sicut & apud alios auctores, & iurificos uolunt. Quare & hic eius tractationis metam constituo.

¶ Criminalis poena, quæ pro criminibus imponitur, varia est, & de ea est præsens tractatio, quæ diuisione scinditur in pecuniariam, & corporalem, quæ corpore exsoluitur. Et inter dum illa pecuniaria in corporalem extraordinariam commutatur. l. 1. de poen. in P. uide l. fin. de in ius uocat. l. quicumque. §. quod si de seru. fugi. l. fin. de sep. uic. C.

¶ Paulus iurificus consult. poenas & crimina diuidit pari modo. l. 2. de pub. iud. §. publicorum eod. tit. apud Iustin. Et vt crimina alia dicit capitalia, alia non capitalia: poenas etiam capitales dicit, in quibus mors aut exilium est, id est, aquæ, & ignis interdictio. Quia per has poenas eximitur captus a ciuitate. Non capitales poenas tradit esse pecuniarias, aut in corpus aliquam coercionem. Innocentius & Felinus, in c. qualiter, in 2. §. 1. num. 25. secundum leges septem genera poenarum ponunt, tria capitalium, uidelicet, mortis, quæ multipliciter si flagitit, lani dampnum. §. uita. & capitalium de poen. P. metalli, l. quidam, de poen. P. lani danatum, §. inter eos, & §. est poena, eod. de portationis, d. l. quidam, quatuor autem non capitalium, relegationem, l. relocatorum, de inter. P. l. 2. de pub. iud. P. infamiam, d. lani dampnum, amissionem dignitatis, l. moris, de poen. uerborum admonitionem, l. si quis forte §. fin. & l. seg. de poen. P. Quæ poenæ & in iure Pontificio variantur, & pro morte alia subrogantur. Sunt autem rursum capitales poenæ maiores & minores, vt annotat Accursius, in §. est & inter, ad uerb. capitis poenam, de pub. iud. Nam crimina cum disparem habeant causam, vt docuimus, non eadem poena punienda sunt, nec leuiora delicta extremis suppliciiis plactenda, Cic. apud Dion. Cass. lib. 44. histor. vel castiganda: sed respiciendum iudici, ne quid durius aut mitius agatur. l. respiciendum, de poen. S. capud Germanos antiquos distinctio poenarum erat ex delicto, ex arboribus proditores & transfugas suspendentes, ignaues & imbelles conuocac palude iniecta, super cruce mergantur. Et leuiores delictis pro modo poenarum, equorum pecorumque numero coa-

uidi multabantur, pars ipsius multæ regi vel ciuitati, pars ipsi qui vindicatur, vel propinquis eius exsoluebatur, teste Cornelio Tacito, lib. de morib. Germano.

¶ Communis omnium fere gentium ab initio reuera publicam consensum, capitales & corporales poenas uix & raro recipiebatur, quantumuis graue scelus, vt homicidium commissum esset: sed pecuniarias poenas imponebant, vt liquet ex legibus Sallisticis, Allemanicis, Saxonibus, Anglicis, Thuringorum, Burgundiorum, Francorum, Ripuarie, Boioariorum, VVestphalorum, VVerinorum, Frigionum. §. Lang. bardoru, §. Theutonum. Meminit Appianus Ale. lib. 1. de bellis ciuilib. crudelem Syllam primum inuentum esse, qui morte multaret. Romæ uide licet.

¶ De Anglis Polydorus Virgilius lib. 26. histor. Angliæ scribit, apud illos nec ob crimen maiestatis afficit morte sacris initiatos, quos dicimus, clericos. In hoc nec eos, qui legere norunt pro crimine primo, ueluti illis afficit: sed inuiri tantum literas illis criminum commissorum indices, nempe homicidis, in palma sub pollice literam M. quæ Anglice murdre, id est, homicidium significat: pro furto litera T. id est, theft, hoc est, furem significans. Idque ex sanctione Henrici II. Anglorum regis. Quæ tamen lex in desuetudinem abiit.

¶ Crudelestima uisa lex Draconis, qua ætati totis æuaperecunia, quæ in uerbis dicitur, Omnia flagitiorum una poena mors, quam temperant humanitate & æquitate Saloni. Plutarch. h. in Solon. Nulla enim satis magna cunctatio uideatur vel deliberatio, ubi de uita homini tollenda agitur. Et ideo tot tantisque solemnitate procedere debere prudentissime statutam esse iuribus, Deo fauente, docebimus. Inuit & his uerbis Iuuen. Saty. 6.

Pone crucem seruo, meruit quo crimine seruis
Supplicium: quis testis adest? quis detulit audi,
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.

Unde ecclesia eam nunquam in flagit. ca. clericis, & ca. sententiam sanguinis, ne clericis, uel monach. sent. negor. §. immisic. ca. in Archiepiscopat. de raptor. Quamuis enim quis morte dignus sit, aut uideatur ob immanitatem patrati sceleris: tamen semper ecclesia sperat de emendatione & penitentia reorum delinquentium, neque statim curiæ seculari etiam depositos supplicio afficiendos tradit. ca. si clericis, & ca. cum non ab homine, de iud. apud Gregor. Et quando incorrigibiles & noxios omnino gregi, & ceteris hominibus uideret, dum eos laicis puniendos remittit, adhuc etiam pro illis intercedit, ne morte afficiantur. c. nouimus, de uerb. signi. Omnes enim morimur, & delabimur in terram, quæ non reuertitur: nec uult Deus perire animam, sed retractat, cogitans ne peritus pereat, qui abiectus est: vt in hanc sententiam, pro uita conferenda Abalmani qui fratricidium commiserat, dicitur regi Dauid. lib. 2. Reg. c. 14.

¶ Grauiissime antiquitas poenæ, exilium, & aquæ & ignis interdictio, quibus homines etiam improbissimi, tantum a societate ciuili pellebantur. Et quædam minores poenæ humanam cohibebant audaciam, non opus fuit maiore, sine qua homines arce re a malis paterant, ut ait Diodorus apud Thucididem, in 3. Et Cicero pro domo sua ad Pontif. tradit, priuscos Romanos quos rerum capitalium damnassent, tecll tantummodo, aquæ & ignis interdictioe dampnare solitos fuisse. Et Lactantius, lib. 1. diuina. instiuit, interdictio earum rerum vsu, quibus uita consistat hominum, petinde habitum, ac si esset, qui eam sententiam exceperat, morte multatus. Adhuc enim, inquit, uidebatur nefas quamuis malos homines, supplicio capitis afficere. Vtuit Deus Cainum, quamuis fratricidam, occidi, Genes. 4. Et Lamechi homicidæ sanguinem fundi, Genes. 7. Etur & condemnationes pecuniarie graues ueteribus, ob magnam iporum paupertatem. Et proinde pro delictis grauib. erant & tales impostæ. §. poena autem iniuriarum, de in iur. apud Iustin. Quod & latius explicat Theoph. in suis Instit. sur. ciu. §. poena eod. tit. lib. 4. tit. 4.

¶ Sed vt innotui, hæc tum demum obtinebant, quando homines leuiores poenis castigari poterat, cum probitas leges reueretur: uerum ubi creauit improbitas & contumelia, tunc opus fuit saltem poenam grauitate & mortis metu detererit sceleritos, l. 1. de abige. lib. 47. P. tit. 14. cum similib. a gl. ibi not. in uer. id genus, gladiulque datus magistratibus ad uindictam malefactorum, ad Roman. cap. 13. l. Imperium, de iurisdict. omnium iudic. idque propter rationes, quas supra commemorauimus, quibus interesse respub. delicta puniri docuimus. Sic Deus in pacto renouato Noacho post diluuium, cum promissus ad malum

& sanguinem fundendum vidisset homines, & ad delinquendum faciles, cepit seuerius leges ponere, dixitq; Qui effuderit sanguinem humanum, fundetur sanguis illius. Genes. 9. Et rursum in lege Mosalca, Exod. 19. 21. Levit. 20. Numer. 35. Deuter. 22. mortis poenam sepe delictis statuit. Et in Euangelica, Math. 5. 16. πᾶσις ὃς ἐλάμβανεν τὸ μαχαιρὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτείνεται. Omnes qui gladium acceperint, gladio exterminabuntur. Ceterum diuersae leges diuinae ab humanis: & rursum diuersae inter se diuinae. Diueriae quoque, & variae humanae.

De poenis Diuinis in genere.

CAP. 4.

- 1 Penarum in genere criminalium, diuinarum & humanarum diuisio.
- 2 Poena humana quae, & quomodo dicantur.
- 3 Poena diuina temporalis & perpetua.
- 4 Temporalis in hoc & alio saeculo, & quae eius generis.
- 5 Poena quare interdum transit in successores & posteros. Filiis quando afficiantur poenis pro parentibus eod.

1 Sed et criminalium poenarum gradus, & varias paucis complectamur differentias: earum, de quibus iam meminimus, & de quibus dicturi sumus, poenas diuidemus, in diuinas & humanas. Rursum diuinas in eas, quas in hoc saeculo Deus infligit, & eas quas in alio, temporales vel perpetuas. Humanas rursus, in eas quae fori sunt ecclesiastici, & quae secularis. Quae omnes sunt vel spirituales, vel corporales, vel mixtae. Et rursus corporales, vel capitales, seu ad vitam naturalis vel ciuilis priuationem pertinent: vel non capitales, ad existimationem & famam pertinentes, vel ad membrorum aliquorum abscissionem. Quas omnes suis gradibus & exemplis illustrare deest. ¶ Humanae sunt hominibus impositae, vel per homines repositae: ut & ratione executionis poenarum a Deo indictarum, poenae humanae & temporales dici possunt, institutione & constitutione diuinae: non tamen omnes diuinae, humanae ea ratione dicuntur. Sunt enim quaedam, quae salubri tantum admonitione sunt corrigenda ab hominibus, non autem corporalibus flagellis animaduertenda, quorum vindicta diuino examini tantum est referenda. Quando videlicet, in delinquentes disciplina exercere non possumus, vel quia non sunt nostri iuris, vel quia illorundem crimina, & si nobis nota sunt, tamen manifestis indicij probari non possunt. c. cum in lege. §. his itaque, 23. quest. 4. ca. eorum. 11. quest. 3. ca. nullum, 30. q. 5. Benignitas etiam Dei poenas differt, & maleficiis aliquando infert feras, nunquam tamen irritas, ut ait Plinius lib. 2. c. 7. & Iuuenal. Satyr. 1. 3.

¶ *Ut sit magna tamen certe lenitas ira Deorum est.*
¶ Diuinarum poenarum aliae temporales, aliae perpetuae. Temporales poenae a Deo imponuntur in hoc, & alio saeculo, ca. sunt plures, de poenis. dist. 3. can. qui in alio. 25. dist. 1. In hoc saeculo, aegritudo, paupertas, mors, & similes angustiae, seu exercitia bonorum, quibus castigantur delinquentes & corriguntur, ne in aeternum pereant, dist. cap. sunt plures §. auctoritas. §. can. quid ergo, 23. quest. 5. quare nec mala dicuntur, cum bonos reddant malos, vel bonos meliores. cano. illa, cauo. nec is qui, 17. quest. 1. Qui si obdurauerit, & illis flagellis non castigetur, certe temporales poenae aeternarum initium sunt. ¶ Ideo non est mirandum, si aliquando malorum poenas luant temporales successores, qui non offenderunt: nam sine culpa quidem sunt, verum sine causa non affliguntur. Et ita poena iusta, can. qui in aliquo, 51. dist. Plutarchus, lib. de sera vniuersi. vindicta. hoc ad exemplares poenas pertinere ratus est. Vindictam vero, inquit, quae ob maiorum facinora in filios, ac vniuersum de baccharum genus, manifeste aliquando cernimus: quandoquidem multos a sceleribus auertit, ac ne similia audeant, deterret ac admoet. Variis armis & poenis temporalibus conferuatur iustus, ne cadant: qui iam ceciderunt, releuantur. Sunt pharmaca, quae praeventunt morbum, & auertuntur, alia quae curant. Et praestantior mihi & magis amicus videtur censeendus medicus & medicina, quibus auertuntur & praeventur morbi, illis quibus sanantur. In vtrisque bonum nihilominus: sed non esse eorum, quam curari, melius. Sodomitarum, Genes. 9. pueri temporali supplicio ignis & sulphuris extriti ex hoc saeculo sunt: attamen maximum beneficium illis diuina haec poena temporalis, quia eos Deus praecociter delent, ne in aeternitas, si adu deliquissent, punirentur. Sic & iustus cum inuictorum poenis plerumque inuoluitur, & vtrique plectuntur: sed rapitur iustus, ut si vi-

nat, malitia metet eius intellectum. Sapient. 4. Sic Deus dicitur Zelotes, visitans peccata parentum in tertiam & quartam generationem, Exod. 20. Sicut peccata Dauidis poena in temporalis translata in posteros, quando praedictum illi ab eius domo non abiecitur gladium, 2. Reg. 2. 12. Dicitur & ad Heli per Prophetam, ob peccatum eius, quod non corrigeret filios, 1. Reg. 2. 2. Ecce dies veniunt, ait Dominus, & praedictam brachium tuum, & brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua omnibus diebus. Et Achab conuersus ad poenitentiam, poena eius peccati translata in posteros, 4. Reg. 21. can. illud, §. si. §. can. Achab. §. can. talis, de poenis. dist. 3. Ut & in iure ciuili aliquando, & gentium ob crimina quaedam atrocitas extenditur poena in proximos, & filios, ut in crimine maiestatis. l. quisquis, ad l. ful. maiest. C. Et in crimine illo nos plura cōcicimus in hanc rem, & hereseos, can. quare ego, §. verum & §. 6. q. 1. cum similib. in quibus aetuitur, ne filii inueniantur patrum scelera, & ideo illis occasio subducitur. Proinde, dum quis videt flagellari in hac vita homines a Deo, non statim arguere debet, id eo illos improbos: nec contra, dum videt impios omni humana felicitate cumulati, & prospere viuere, non ideo illos probos & Deo gratos opinari. Nam quos amat Deus, castigat, ut praemis & tervis referat: quos autem contemnit, permittit bona in hac vita recipere, ut aeterna supplicia consequantur. can. si quando de poenis. dist. 3. Quod ex diuitis, & Lazari parabolae colligere licet in sacro Euangelio. At non ita in poenis, quae in vitionem peccatorum & delictorum feruntur, siue illae temporales, siue aeternae sint, statuendam. Nam haec personales sunt, nec personas ege diuntur, quia tale sol. mar. ut alius pro alio puniatur. l. crimen, pater noster, & l. poena, P. l. sancimus, C. de rubr. ne fil. pro patr. Et sed anima quae peccauerit, ipsa morietur, nec filius portabit iniquitatem patris, Ezech. 18. can. si habes, §. c. 1. 2. q. 3. Et vniuersumque pro peccato suo morietur. Deut. 24. 2. Paral. 24. 4. Reg. 14.

De duabus primis poenis homini, & mulieri impositis. CAP. 5.

- 1 Mors poena peccati.
- 2 Pariendi dolores mulieribus in poenam dati.
- 3 Vxor quare marito subdita eod.
- 4 Parere durum mulieribus.

Poenae temporales diuinae, de quibus sacra Biblia membraunt, sunt plures: verum quaedam tantum indicabimus, ea quoque ab hominibus vltur patas, vel exemplo, vel praeccepto per earum expositionem, ne cogantur eadem sapius sub diuersis recantare locis. Prior imposita poena homini mors temporalis, huius vitae solutio animae & corporis, ob primum peccatum Adam & Euae, Genes. 2. §. 3. ad Roman. 5. can. cum ergo, §. 1. 2. 4. q. 1. Et cum hac labores, solitudines omnes, morbi adueenerunt. Siquidem omnia fere negotia labore necessario subimus, ut habeamus alimenta, quibus ab ecedente per singula momenta vitam corporis reficiamus. Morbi autem sunt maiores mortis, veluti particulares corporis lites, quae vniuersam systitum & naturae temperamentum paulatim rodunt & debilitant. Ex terra facti sumus, & in terram ob peccatum reuertimur. Eccles. 3. §. 17. Genes. 3. cap. in Ecclesiastico. 13. q. 2. Omnes morimur, & delabimur in terram, veluti aquae, quae non reuertuntur. 2. Reg. 14. Poetice egregie tamen Hesiodus depingit vixit prioris hominis felicitate, & ex peccato mulieris ex malo succedentem infelicitatem. t. Ergon.

πένυ μὲν ὄν, inquit, ζῶμενον ἐπὶ χθονὶ οὐδὲ ἀνθρώπων Νόσσην ἀπὲρ τε κλονὸν καὶ ἀπὲρ χαλεπὸν πόνον, Νόσον τ' ἀργαλίον, ἢ τ' ἀπύρσιον γῆρας ἔδωκεν. Αἰτ' ἂν ὄν ἐν γαίᾳ ἡ βέλαι κατὰ γῆρας οὐνοῖ. Ἀλλ' ἐ γυνὴ χρεῖσται πλοῦν μέγα πῦρ ἀρρήστον Ἐκείδου, ἀνθρώπων δὲ ἐμὴν καὶ οὐχ ἄλλου. &c. quae seq. id est.

Prius namque, vivebant familia hominum. Omnia absque malis, & sine difficili labore. Morbus, molestus, qui hominibus senectam adferunt. Mox enim in afflictione mortales consensuerunt. Sed mulier manibus vasis magni operculum dimouens. Disperfit hominibus autem machinosa est curas grauis.

¶ Secunda poena mulieribus imposita, dolor est in pariendo, & alia seruitus maritalis. Gen. 3. Dux poenae certe grauissimae per eam quae in partu, & voluptas in decipiendo viro praecedens vindicatur in eo quod viro subdita sit, panitur temeritas, quae abusa fuerit viro, cui data erat in auxilium, & facta antea adiutorium illi similit. Gen. 2. c. cum societas, 27. q. 2. c. lex diuina, 33. q. 2. d. viii. de biga. Mento